

چرا شوک درمانی در دستور کار نیست

فرزانه طهرانی
دبیر گروه اقتصاد

مستولان اقتصادی دولت با آگاهی از تبعات شوک درمانی، این روش را از دستور کار خارج کرده‌اند. تبعات افزایش ناگهانی قیمت بنزین صرف‌نظر از تبعات اجتماعی مهمی که دارد، به لحاظ اقتصادی آورده‌ای دارد که با هدف گذاری‌های دولت منطبق نیست. مهمترین پیامد وارد کردن شوک قیمتی به بنزین، اثرات تورمی است که قطعاً با اهداف تعیین شده دولت در این حوزه منافات دارد. در ۴۶ سال گذشته قیمت بنزین ۱۵ بار افزایش پیدا کرده ولی تنها سه بار به صورت ناگهانی و به روش شوک‌درمانی بوده است. بار نخست در تیر ۱۳۸۶، بار دوم در دی ۱۳۸۹ و بار سوم در آبان ۱۳۹۸.

بررسی هر سه دوره نشان می‌دهد، این روش تأثیرات تورمی مهمی به دنبال داشته است. در سال ۱۳۸۶ قیمت بنزین سهمیه‌ای با ۲۵ درصد افزایش به ۱۰۰ تومان و بنزین آزاد با ۴۰۰ درصد افزایش به ۴۰۰ تومان رسید. در اردیبهشت ۱۳۸۶ و پیش از این شوک‌درمانی، تورم نقطه به نقطه بخش حمل و نقل ۸/۱ درصد بود اما پس از تخلیه آثار افزایش قیمت بنزین در اردیبهشت سال ۱۳۸۷ تورم نقطه به نقطه حمل و نقل به ۱۹/۶ درصد رسید. در سال ۱۳۸۹ با ۳۰۰ درصد افزایش به ۴۰۰ تومان و قیمت بنزین آزاد با ۷۵ درصد افزایش به ۷۰۰ تومان رسید. در آذر ۱۳۸۹ تورم نقطه به نقطه حمل و نقل ۱۱/۴ درصد بود ولی در آذر سال ۱۳۹۰ تورم نقطه به نقطه حمل قیمت بنزین سهمیه‌ای به ۱۵۰۰ تومان و قیمت بنزین آزاد به ۳۰۰۰ تومان تعیین شد. با وجود آنکه تورم نقطه به نقطه حمل و نقل در آبان ۱۳۹۸ بالا و برابر با ۳۹ درصد بود اما در آبان سال ۱۳۹۹ تورم نقطه به نقطه حمل و نقل به ۱۳۳ درصد رسید. همان زمان مرکز پژوهش‌های مجلس نیز هشدار داده بود که نرخ تورم کل در پی این شوک‌درمانی بین ۵ تا ۷ درصد افزایش پیدا می‌کند و تخلیه شدن تبعات این شوک‌درمانی در اقتصاد نشان داد که پیش‌بینی‌ها بیراه نبوده است. موضوع شوک‌درمانی از جنبه دومی هم قابل بررسی است. این وجه ماجرا اگر از وجه تورمی تبعات افزایش ناگهانی قیمت پراهمیت‌تر نباشد، کم‌اهمیت‌تر نیست. وقتی دولت سیاست تورم‌زا در پیش می‌گیرد، هر چند تصور می‌کند به درآمدی بیشتر از گذشته دست می‌یابد، اما از آنجا که خود دولت مصرف‌کننده‌های بزرگ در کشور محسوب می‌شود، هم از باب هزینه‌های مصرفی خود و هم به دلیل شیوع فساد در مصرف‌گران شده‌ها، زینتی به‌مراتب بیشتر از درآمد حاصله محتمل می‌شود. شاهد مثال را از گزارش اقتصادی سازمان

چهره روز

قدردانی عثمانی از رئیس‌جمهور برای استفاده از اهل سنت

نماینده بوکان در مجلس شورای اسلامی که پیشتر در جلسه بررسی کابینه از رئیس‌جمهور بابت عدم معرفی وزیر اهل سنت انتقاد کرده بود، روز گذشته در نامه‌ای ضمن قدردانی از رئیس‌جمهور برای استفاده از اهل سنت در کابینه دولت گفت: «ما در مجلس شورای اسلامی، بر حسب وظیفه و در راستای تأکیدات مقام معظم رهبری از اقدامات خرمندانانه، دلسوزانه و عالمانه دولت، شجاعانه‌تر از قبل حمایت خواهیم کرد و ذره‌ای از منافع عمومی مردم و کشور کوتاه نخواهیم آمد.»

متن نامه محمدقسیم عثمانی، نماینده اهل سنت مجلس به مسعود پزشکیان رئیس‌جمهور به شرح زیر است:

«بسم‌الله الرحمن الرحیم

برادر گرامی جناب آقای دکتر مسعود پزشکیان

رئیس‌محترم جمهوری اسلامی ایران

ضمن عرض تبریک این ایام و یاد شهدای دولت و آرزوی توفیق دولت چهاردهم، بر خود واجب می‌دانم مراتب تقدیر و تشکر خود را بابت وفای به عهد جنابعالی در استفاده از شایستگان اهل سنت، خدمت مبارک‌تان معروض دارم و اینکه مطالبه‌گری دوستانه ابتدایی ما امروز به تقدیرات خالصانه از استفاده حداقل یک نفر در کابینه دولت مبدل شده است، آن چیزی است که بنده

ادامه سر مقاله

این جریان در سال ۱۴۰۰ با چنان جلال و جبروتی و با ۷۰۰ صفحه برنامه آمد که کسی یک برگ‌رش را هم نندید و قصد در انداختن طرخی نو برای ایران و جهان داشتند ولی به علت آن سقوط ناگهانی بالگرد که هنوز مسئولیت آن نیز رسماً اعلام نشده که متوجه چه کسی است، پیش از پایان دوره چهارساله مجبور به انجام یک انتخابات زودهنگام شدند و دو شکست بزرگ خوردند. شکست اول در مشارکت بود که اگر به دور دوم نمی‌رسیدیم، شکست فاجعه‌باری رخ می‌داد. اتفاقاً ۱۰ درصد ترمیم دور دوم هم اغلب به دلیل ترس مردم از ادامه همان دوره سه‌ساله اصولگرایان بود. شکست دوم هم از رقیبی بود که ظاهراً هیچ شناسی برای موفقیت او قائل نبودند. البته شکست سوم هم بود که اهمیت آن

برنامه می‌آوریم. در این گزارش تورم مصرف‌کننده در سال ۱۳۷۲ حدود ۲۱ درصد گزارش شده اما در همان سال CPI دولت یعنی شاخص ضمنی هزینه‌های سرمایه‌گذاری دولت، ۷۱/۵ درصد بوده است. به بیان ساده دولت از محل سیاست‌های تورم‌زا به‌طور میانگین ۳/۵ برابر بنگاه‌ها و خانوارها آسیب می‌بیند. شاخص هزینه‌های سرمایه‌گذاری دولت به‌تایید همین گزارش از عدد برآورد شده بیشتر هم هست. در این گزارش تأکید شده رشد قیمت‌ها، فساد را شایع می‌کند که منجر به ناکارایی می‌شود و در واقع سیاست تورم‌زا آمیزه‌ای از فساد و ناکارایی به‌دنبال خواهد داشت. بر این اساس معمولاً با اینکه دولت بر مبنای پولدار شدن تصمیم به افزایش قیمت می‌گیرد و هدف از این کار را پدید آوردن منابع جدید برای سرمایه‌گذاری اظهاری می‌کند اما صحت این موضوع چندان تأیید نشده است. در سال ۱۳۸۹ قیمت گاز ۱۱ برابر شد. یک سال بعد از این اتفاق، مدیرعامل وقت شرکت گاز در مصاحبه‌ای عنوان کرد؛ با وجود رشد قیمت گاز و افزایش تولید نسبت به سال قبل، اما درآمدهای شرکت کاهش یافته است. او در این مصاحبه از کارشناسان خواست برای حل این ناعادله به او کمک کنند. چهار ماه بعد شرکت گاز بیانیه‌ای صادر کرد که در آن به پدیده نوظهور گازدردی اشاره شده بود. این در شرایطی بود که دولت وعده داده بود با افزایش قیمت حامل‌های انرژی و رشد درآمدهایش، سرمایه‌گذاری خود را افزایش دهد که هیچ‌گاه محقق نشد. به این ترتیب با وجود آنکه یکی از اهداف اولیه هدفمندی یارانه‌ها ایجاد درآمد از افزایش قیمت حامل‌های انرژی و انجام سرمایه‌گذاری در پروژه‌های زیرساختی بود اما تجربه سه دوره شوک‌درمانی بنزین نشان داد که نه تنها دولت به هدف سرمایه‌گذاری دست پیدا نکرد بلکه هدف دوم یعنی جبران کسری بودجه نیز محقق نشد. در عمل دولت هر آنچه از محل افزایش قیمت حامل‌های انرژی به دست آورد صرف بازتوزیع بین اقشار مختلف جامعه کرد. در دور آخر افزایش ناگهانی قیمت بنزین کل منابع حاصل از افزایش قیمت برای فروش داخل بنون کسر مالیات ۲۳ هزار و ۸۰۰ میلیارد تومان بود که بیش از ۳۰ هزار میلیارد تومان از آن صرف پرداخت یارانه نقدی وعده داده شده به مردم شد. براساس تبعاتی که قطعاً مسئولان دولت به آن اشراف دارند، شوک‌درمانی در قیمت بنزین از دستور کار خارج شده و به نظر می‌رسد به جای آن سیاست‌های اصلاح غیرقیمتی در مرحله نخست در دستور کار باشد. در ترازنامه انرژی در خصوص هدرفت منابع آمده، مجموعه اتلاف‌هایی که در طرف عرضه یعنی بخش تولید و انتقال وجود دارد، معادل یک میلیون بشکه در روز است؛ یعنی دلیل اصلی شدت بالای مصرف انرژی در سمت عرضه است نه تقاضا، اما بر برنامه‌ها همیشه تقاضا هدف قرار می‌گیرد. بررسی‌های کارشناسی نیز نشان می‌دهد سالانه ۱۰۰ میلیارد دلار به دلیل عدم مدیریت صحیح انرژی و مشکل تحریر، هدر می‌رود. ولی دولت فقط ۳۵ میلیارد دلار یارانه انرژی می‌دهد. بنابراین حل مدیریت در حوزه انرژی و اصلاحات غیرقیمتی قطعاً نتیجه مطلوب‌تری خواهد داشت.

۲

تیتریک

HEADLINE ONE

گزارش یک

بررسی مصاحبه تلویزیونی وزیر اقتصاد درباره بنزین، بورس و اسب زین‌شده دولت رئیسی

همتی: شوک درمانی نمی‌کنیم

کسری بودجه ۲۰-۲۰۰ درصدی، نرخ بیکاری ۱۲-۱۳ درصدی و رشد اقتصادی چهارونیم درصدی داریم. نرخ رشد چهارونیم درصدی البته خوب است، اما هدف برنامه هفتم ۸ درصد است؛ این است که نیمه سال است و برآورد من این است که رشد اقتصادی تا پایان سال بین ۳ تا ۴ درصد یعنی زیر ۴ درصد شود.

محسن صالحی‌خواه
گزارشگر هم‌میهن

وزیر اقتصاد جمعه‌شب در تلویزیون حاضر شد و صحبت‌های مهمی درباره وضعیت و چالش‌های اقتصادی حال حاضر ایران ارائه کرد. عبدالناصر همتی در صحبت‌هایش به وضوح بر پرهیز از شوک‌درمانی و یافتن راه‌حل برای آنچه او ۱۴ چالش اساسی اقتصادی ایران نامید، تأکید داشت. وزیر اقتصاد با ارائه آمار و ارقام، کنایه‌ای نیز به گزاره «اسب زین‌شده» زد.

جامعه تحمل شوک ندارد

عبدالناصر همتی درباره حذف نرخ ارز تر جیحی یادآور شد: امام جمعه موقت تهران اعلام کردند که هزینه سنگین دارولی کار خوبی است؛ بله هزینه سنگینی دارد اما نمی‌توانیم به راحتی درباره اثر مثبت صحبت کنیم چون عملاً فاصله ارز تر جیحی و ارز آزاد وجود دارد لذا باید آن را مدیریت و محدود به سید کالاهای اساسی مردم کنیم و نظارت کنیم تا به دست مردم با نرخ تر جیحی برسد. الان در موقعیتی نیستیم که به سید کالای اساسی مردم آسیب برسد، چراکه جامعه تحمل هیچ اقدام شوک‌آوری را ندارد؛ چه در زمینه ارز و چه در زمینه بنزین. وی درباره رفع ناترازی انرژی و تصمیم دولت درباره بنزین اظهار کرد: در این مورد مباحث خوبی در سطح کارشناسی مطرح می‌شود؛ از جمله اینکه اگر بنزین ما به نرخ بین‌المللی محاسبه شود آیا خوردور ما هم به قیمت بین‌المللی می‌فروشید؟ آیا ماشین‌های ما کم‌مصرف هستند؟ آیا مردم قدرت خرید دارند؟ بنابراین وقتی صحبت از بنزین می‌شود باید همه موارد در نظر گرفته شود و گر نه باز هم به قدرت خرید مردم لطمه وارد می‌شود و نمی‌توان به راحتی به این موضوع ورود کرد. وزیر اقتصاد گفت: هنوز در این زمینه جمع‌بندی صورت نگرفته است و در هفته‌های آینده با توجه به طرح‌های مختلفی که به دولت ارائه شده براساس تفاهم با مردم تصمیم‌گیری و اطلاع‌رسانی خواهد شد تا نفع عمومی مردم در آن باشد و شوکی به قیمت‌ها وارد نشود.

اسبی که لنک می‌زند

وی با بیان اینکه نرخ بیکاری که ۷ درصد اعلام شده درست نیست چراکه به نرخ مشارکت نگاه نشده است، ادامه داد: یعنی افراد زیادی هستند که دیگر امید پیدا کردن کار را از دست داده‌اند و جزء جمعیت فعال برای مشارکت اقتصادی نیستند؛ از سال ۹۸ تا حالا کلاً ۴۰۰ هزار نفر به اشتغال کشور اضافه شده است. الان نرخ بیکاری را با همان نرخ مشارکت سال ۹۸ یعنی قبل از کرونا حساب کنید، ۱۳ درصد است ولی چون با نرخ مشارکت فعلی یعنی ۴۱ درصد حساب می‌کنیم، این رقم می‌شود و گر نه باید با نرخ مشارکت ۴۴ درصد در نظر بگیریم. همتی تصریح کرد: بعضی دوستان می‌گویند اسب زین‌شده به این دولت تحویل دادیم؛ چه اسب زین‌شده‌ای؟ تورم ۴۰ درصد، نرخ ارز ۶۰ هزار تومانی،

حمله کیهان به تصمیم رئیس‌جمهور

هم‌میهن در گفت‌وگو با هوشنگ پوربابایی

ادعای غیرقانونی بودن بازگرداندن اساتید اخراجی را بررسی کرد

اخراج‌شده از دانشگاه شریف را به‌دنبال داشت. او در شبکه اجتماعی ایکس‌با انتشار تصویری از مطلب روزنامه کیهان درباره اخراج خود نوشت: «یک سال گذشت. خدایم داند چقدر ایندانی میهن‌دوست به خاطر تنگ‌نظری‌ها، تهمت‌ها و تخریب‌ها بار سفر بستند؛ با رفتن‌شان چند کلاس و شرکت و کار خانه بسته شدند؛ چه تعداد جوان بیکار شدند؛ چه فرصت‌هایی از دست رفت. بس نیست؟»

به روزی مشخص نیست که در نگاه این رسانه اخراج قانونی چه معنایی دارد و براساس کدام مستندات قانونی اخراج‌هایی دانشگاهی را لزوماً قانونی و لغو اخراج‌ها را لزوماً غیرقانونی می‌دانند. آن‌هم در شرایطی که کارشناسان بارها تأکید کرده‌اند که این اخراج‌ها غالباً نه به دلایلی قانونی که به دلیل برخورد سلیقه‌ای دانشگاه‌ها نسبت به اعلام مواضع سیاسی یا اجتماعی اساتید رخ می‌دهد. محمداضلی، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران که طعم تلخ اخراج را چشیده است، پیش‌تر گفته بود: «از دیدگاه گزینش و بازویکرد نهادهای امنیتی کنونی استادانی که درباره مسائل اجتماعی و سیاسی جامعه‌نظر دارند و همسوی‌اسلیقه مقامات نیستند، افراد خطرناکی محسوب می‌شوند.» علی‌مطهری، نایب‌رئیس مجلس دهم هم پیش‌تر در مصاحبه‌ای اذعان کرده بود که «گاهی افرادی به‌خاطر مواضع اجتماعی و سیاسی خودشان دچار قطع همکاری با دانشگاه و اخراج می‌شوند.» تیرماه امسال هم کارن ابری‌نیا، دبیر کانون صنفی استادان دانشگاه گفته بود: «سال ۱۴۰۱ برای دانشگاه سال خوبی نبود و برای اساتید انواع و اقسام محدودیت‌ها و محرومیت‌ها ایجاد شد. این محدودیت‌ها شامل استادانی شد که در واکنش به حوادث سال ۱۴۰۱ بیانیه امضا کردند یا اعلام موضع کردند. برخی از این محدودیت‌ها هم به‌خاطر فعالیت صنفی استادان در کانون صنفی استادان دانشگاهی ایران بود.»

درخواست برای لغو احکام ناعادلانه انضباطی علیه دانشجویان

روز گذشته هم تاجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران و علوم پزشکی

شادی مکی
گزارشگر هم‌میهن

بعد از روی کار آمدن مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهوری که شعار اوفواق ملی و پیگیری حقوق شهروندان بوده است، نگاه جامعه به رویکرد او نسبت به دانشگاهیان خیره شده، یعنی اساتید و دانشجویانی که به‌ویژه بعد از اعتراضات سال ۱۴۰۱ به دلیل اعتراض یا اعلام مواضع خود به روش‌های مختلف از اخراج تا عدم تمدید قرارداد و بازنشستگی زودتر از موعد (برای اساتید)، وادار به ترک دانشگاه شدند؛ در خواست جامعه برای بازگرداندن این گروه از دانشجویان و اساتید این روزها بالا گرفته است. رئیس‌جمهور هم در واکنش به این درخواست‌ها در یکی از اولین اقدامات خود بعد از انتخاب کابینه، به وزرای علوم و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی دستور داده که همه اساتید و دانشجویانی که لغو قرارداد یا اخراج شده‌اند را بازگردانند؛ رویکردی که به مذاق برخی از وایستگان جریان‌ات تندرو در کشور خوش نیامده است.

حمله کیهان به تصمیم پزشکیان

مانند روزنامه کیهان که نسبت به این تصمیم موضعی تند اتخاذ کرد و در اظهاراتی غیرتخصصی بازگرداندن اساتید اخراجی به دانشگاه‌ها را غیرقانونی خواند: «اولاً؛ مگر چه تعداد اخراج شده‌اند؟ ثانیاً؛ باید دید به چه علت اخراج شده‌اند؟ ثالثاً؛ بازگرداندن کسانی که اخراج آنها مطابق قانون بوده است یک اقدام غیرقانونی است.»

این اظهارنظر کیهان البته واکنش علی شریفی‌زارچی، استاد دانشگاه

گزارش دو